

Aristoteles: Om hellenere og barbarer

5 Den græske filosof Aristoteles 384 f.Kr.-322 f.Kr skrev bl.a. et værk om statslære. Heri fremførte han en række overvejelser om, hvorledes samfund bør indrettes og politik føres – samt betragtninger vedrørende samtidens stater og folkeslag.

10 Den, der betragter tingene i deres første fremvækst og oprindelse, hvad enten det er en stat eller noget andet, vil opnå det klareste erkendelse af dem. For det første må der være en forening mellem dem, som ikke kan eksistere uden hinanden, nemlig mellem mand og kvinde, for at slægten kan fortsætte (og dette er en forening, der ikke opstår med en bevidst hensigt, men fordi mennesket, ligesom andre dyr og planter, har et naturligt ønske om at efterlade et billede af sig selv), og mellem naturlig hersker og undersåt, for at begge kan bevares. For det, som ved fornuftens brug kan forudse, er fra naturens side bestemt til at være herre og hersker, og det, som med sin krop kan udføre en sådan forudseenhed, er undersåt og af natur slave; derfor har herre og slave samme interesse.

15 Naturen har altså skelnet mellem at være kvinde og slave. For den er ikke nærig, som smeden der fremstiller den delfiske kniv til mange formål;¹ den skaber hver ting til ét enkelt formål, og hvert redskab er bedst fremstillet, når det er bestemt til ét og ikke til mange formål. Men blandt barbarerne gøres der ingen forskel mellem kvinder og slaver, fordi der ikke findes nogen naturlig hersker blandt dem. De er et samfund af slaver, mænd og kvinder. Derfor siger digterne: "Det sømmer sig, at hellenere hersker over barbarer,"² som om de mente, at barbar og slave af natur er ét og det samme. [...]

25 [Efter at have redegjort for bl.a. antallet af borgere i en stat, fremlægger Aristoteles sit syn på, hvilken karaktertræk borgerne bør have.]

30 Dette er et emne, som let kan forstås af enhver, der kaster blikket på de mest berømte stater i Hellas og i almindelighed på fordelingen af folkeslag i den beboelige verden. De, som lever i kolde egne og i Europa, er fulde af mod, men mangler intelligens og færdighed; derfor bevarer de en vis frihed, men har ingen politisk organisation og er ude af stand til at herske over andre. Derimod er Asiens indbyggere intelligente og opfindsomme, men mangler mod, og derfor lever de altid i underkastelse og slaveri.

35 Men det hellenske folk, der bor midt imellem dem, deler egenskaber med begge, idet det både er modigt og intelligent.³ Derfor forbliver det frit og er bedre styret end nogen anden nation, og hvis det kunne samles i én stat, ville det kunne herske over verden.⁴

¹ Betydning usikker. Den delfiske kniv menes at have været fremstillet af både bronze og jern. Derfor er betydningen muligvis den, at kvinden ikke er et væsen, der fra naturens side både har til formål at sætte børn i verden (den bløde bronze) og udføre slavens hårde arbejde (det hårde jern).

² Digteren Euripides i 'Iphigeneia i Aulis' v. 1400. Fortsættelsen lyder: "men ej ... barbarer over hellenere; thi hine er slaver, disse frie mænd."

³ Samme holdning finder man i Platons skrift 'Staten' (435E; 436A)

⁴ Aristoteles håber på, at grækerne (bystaterne) ville opgive deres forfatningsmæssige modsætninger og virkeliggøre den enhed, de vidste, at de udgjorde.

Der findes også lignende forskelle mellem Hellas' forskellige stammer; for nogle er ensidige af natur og enten kun intelligente eller kun modige, mens der hos andre findes en lykkelig forening af begge egenskaber. Og det er klart, at dem, som lovgiveren lettest vil kunne lede til dyd, må forventes at være både intelligente og modige.

5

Statslære 1252b; 1327b. Overs. efter B. Jowett i J. Barnes (red.): *The Complete Works of Aristotle*, Princeton (1995)